

Tap bút

CÁNH CÒ TRẮNG TRONG

Lê Quang Kết

Có một con cò như thế của ca dao - của văn chương bình dân. Một con cò trắng trong giữ tròn phẩm tiết cho đến cái chết ở cuối cuộc đời. Mỗi lần đọc lên câu “*Con cò mà đi ăn đêm...*”- ai cũng mừng tượng bóng dáng người nông dân vất vả, chịu thương chịu khó, cô thế và tội nghiệp tự thuở nào.

Vì sao cò phải ăn đêm? Cuộc sống cơ hàn tự bao đời của người lao động xưa- phải làm thêm dù mặt trời đã lặn hay là cố lên cho xong việc ở những buổi tối sáng trắng. Có người ngộ nhận chuyện “*ăn đêm*” là đồng hành với cái gì đó đen tối, tội lỗi!? Đúng như thế chăng? Cách hiểu có khi phải tiếp tục lý giải, tranh luận nhưng chúng ta dễ đồng tình đồng thuận: Người nông dân xưa dù nghèo khó nhưng bao giờ cũng hiền hòa chất phác và luôn căm ghét cái xấu xa như nhuộm.

Con cò mà đi ăn đêm

Đậu phải canh mềm lộn cổ xuống ao

Ngay từ lời mở đầu cũng đã thấy ngay hình ảnh đáng thương cùng cực của cò. Cái đốm trắng tội nghiệp của cánh cò đã gặp điều bất trắc. Cò đậu phải canh mềm- cò gặp chuyện rủi ro, bất hạnh. Chuyện đồng áng phải thế thôi- mất mùa, tai ương, thiên tai- địch họa dường như thường xuyên rình rập đe dọa và giáng xuống người dân nghèo phận khó. Cánh cò phen vân đã mất sức, chồn chân mỗi gó phải chao nghiêng- cò “*lộn cổ xuống ao*”. Hình như đã vượt tới giới hạn, đỉnh điểm của cùng cực, cò bị đẩy đến bước đường cùng, ranh giới giữa sự sống và cái chết. “*To be or not to be*”- Tồn tại hay không tồn tại? Hiện hữu hay không hiện hữu? Sống hay chết? Cò chọn lựa con đường sống. Có một cái gì đó mang tính triết lý trong việc lựa chọn này. Sống cho ai, vì ai? Và phải sống như thế nào? Mấy câu sau là lời kêu cứu thảm thiết của cò.

Ông ơi ông vớt tôi nao

Tôi có lòng nào ông hãy xáo măng

Cò nghĩ ngợi gì giữa lúc này? Cò nghĩ về đàn con yêu thương, nheo nhóc đang chờ mời ở tổ. Giọng kêu cạn sức, đuối hơi, vô vọng của cò khi chợt nhớ rằng: Mình không chỉ sống cho mình. Còn chồng con và bao người thân nữa khác nữa? Mình đâu chỉ sống cho riêng mình. Nhà thơ Tú Xương đã có lần mượn thân cò để nói vợ mình- người vợ tảo tần một nắng hai sương... Bà Tú “*lặn lội thân cò*” cho chồng cho con, tất cả vì chồng vì con...

Cái chết có thể phải đến với cò. Ai mà không chết? Chết trong hơn sống đục. Đã bao kiếp người sống sờ sờ ra đây mà có ý nghĩa gì đâu. Nói như nhà văn Nam Cao- “sống mòn” và “đời thừa” đầy thôi. Cò nói lời trần trối.

Có xáo thì xáo nước trong

Đừng xáo nước đục đau lòng cò con

Tự trọng và thanh cao biết chừng nào. Lòng cò trắng trong như chính màu trắng của thân cò. Cò không gian tham vụng trộm. Cò không nhớ nhuốc xấu xa, cò không chọn cái hám danh hám lợi như thói đời- chỉ quen tham lam, ích kỷ, chỉ biết riêng mình...Cò chọn cái chết trong để đàn con khỏi hổ thẹn khi biết mẹ mình quẫy mình trong nước đục.

Những câu những bài ca dao hay vẫn sống mãi tới muôn đời. Từng câu từng chữ là những viên ngọc bích. Mỗi nơi mỗi lúc lại tìm thấy ở đó những điều kỳ thú mới lạ. Hình ảnh con cò trong bài “ ***Con cò mà đi ăn đêm***” đã là như thế. Tảo tần, một nắng hai sương, chịu thương chịu khó và đặc biệt hơn cả là “ ***Đói cho sạch, rách cho thơm***” của người nông dân Việt Nam- vẫn là chuyện không bao giờ quên...

Lê Quang Kết

Trường Cao đẳng Công nghệ và kinh tế Bảo Lộc

ĐT: 0633 717123- 0907 615 510

Email: lequangket54@yahoo.com